

How real is real: sananen kääntäjältä

Brian G. Changin artikkeli Viestintä dekonstruktion jälkeen pyrkii luomaan perusteita 'viestinnän fenomenologiselle ontologialle' jäljittämällä viestinnällisen a priorin kartesiolais-husserilaiseen ja muiden länsimaisten logosentrinen sulkeumien tuolle puolen. Elementtejä tähän viestinnän käsitteen ympärikäntämiseen Chang löytää kolmelta eri taholta: dekonstruktivisesta viestinnän käsitteen purkamisesta (tuonnemmaksi siirtämisen ja lykkäämisen logiikasta), heideggerilaisesta fundamentaaliontologiasta (olemassaolon viestinnällisyyden ja viestinnän eksistentiaalisuuden tarkastelu) ja elämämaailman toimijoiden merkityksenantojen praktisuudesta (teema johon Chang päätyy ja joka on eksistentiaalismin ja fenomenologian ohella velkaa myös Palo Alton koulukunnan 'häiriintyneen viestinnän' tutkimuksille).

Changin avaintermi on viestinnällinen a priori, jolla hän viittaa "olemassaolon intertekstuaaliseen rakenteeseen". Tämän käsitteen avulla Chang sanoutuu irti sekä perinteisen viestintäteorian lineaarimalleista (joiden paradigmaattista esimerkkiä, Jakobsonin mallia, hän erityisesti kritisoi) että jälkistrukturalismin vapaastikelluviin merkitysijöihin kohdistuvasta signifiikaatioprosessin tutkimuksesta. Näiden sijaan Chang perää viestinnän filosofista tutkimusta, joka jäljittää "merkityksen tuottamisen ja kuluttamisen erilaisia muotoja inhimillisen signifiikaatioprosessin ja merkityksenantojen aktiviteetin perustavista juurista käsin".

Viestinnän a priorin Chang perustaa intersubjektiivisuuden käsitteeseen. Sen hän ymmärtää eksistentiaalisena intertekstinä. Tällöin viestintä on "subjektien välillä tapahtuvaa välitystä". Viestinnällinen a priori on Changille perustavaa, koska se on jotakin, joka on olennaista ihmisten kanssa-olemiselle maailmassa. Se on toisin sanoen olemassaolon a priori, jolloin Chang väittääkin, että "olemassaolo on viestinnällistä maailmassa-oloa".

Tämä johtaakin Changin sitten viestinnän ydinongelmaan, joka on samalla kertaa myös viestinnän käsitteen uudelleenmäärittelyä 'suhteeseenasettamisena'. Suhde on jotakin redusioimatonta, joka jää jäljelle kaikkien eideettisten reduktioitten jälkeenkin. Se on jotakin 'olemuksellista', joka tässä olemuksellisuudessaan on kaikkea muuta perustavampaa. Se ei ole 'tehty' tai 'johdettu' käsitteeseen niin kuin perinteisessä viestinnän tutkimuksen problematiikassa, vaan se on 'löydetty' termi.

Suhde toimii Derridan konjunktion tavoin: "se ei ole mikään olemus, vaan se mikä vetää, kokoaa ja kutoo olemukset yhteen, joka muodostaa maailmantekstimme", sanoo Chang. Se toimii derridalaisen differancen periaatteella, koska sillä "ei ole ulkopuolta, mutta myös sen sisäpuoli on tyhjä".

Viestintä suhteeseenasettamisena Changille realisoi viestinnällisen a priorin perusolemuksen, sen konstitutiivisen ja välittävän luonteen. Sen mitä Chang ajaa takaa väitteillään "viestintä tarkoittaa suhteeseenasettamista" saa jokainen lukija – kaltaiseni – itse tykönään kykynsä mukaan Changin artikkelin pohjalta yrittää oivaltaa (tai olla oivaltamattakin).

Ensio Puoskari

Artikkeli on julkaistu alunperin: *Studies in Symbolic Interaction*, volume 7, Part 4, 13-32, 1986, JAI Press Inc.

Viestintä dekonstruktion jälkeen

Kohti viestinnän fenomenologista ontologiaa

Brianke G. Chang

Mitä tahansa entiteettiä voidaan korostaa Olemisen vertauskuvana...

Maurice Merleau-Ponty

Viestintä ei ole mahdollista täydelliseltä ja koskemattomalta oliolta toiselle...

Georges Bataille

Johdanto

Viestinnän merkityksen lisääntyvä tunnustaminen teoreettisena kategoriana on synnyttänyt viime aikoina erilaisia tutkimuksia sen perustavista ongelmista (Apel, 1972, 1978, 1980; Delia, 1976; Hawes, 1978; Lanigan, 1979a). Sen tuloksena olemme olleet todistamassa näkökulman siirtymää siinä, miten ajattelemme viestintää. Siirtyminen tapahtunut pois suhteellisen kriittikittömistä ja itsestäänselvinä otetuista selittämisen skeemoista kohti reflektiivisempää viestinnän problematiikkaa ja siihen liittyvien kysymysten uudelleen ajattelua (Grossberg, 1979, 1982a, b, c). Pistämällä syrjään viestinnän konventionaaliset käsittä-

mistavat tämä 'filosofinen' lähestymistapa eksplisiittisesti näkee 'viestinnän' ongelmalisena: sen sijaan, että se ottaisi viestinnän primitiivisenä itsestäänselvästä terminä, tällainen tutkimus korostaa viestintää filosofisena käsitteenä sui generis, jonka merkitys ja sisältö edellyttävät täsmällistä tutkimusta.

Viestinnän filosofinen tutkimus on samalla kertaa kriittistä ja radikaalia. Se on kriittistä siinä merkityksessä, että se hylkää kaikki teoretisoinnin tutkimattomat viitekehykset ja lähtee asianmukaisella sensitiivisyydellä tutkimaan jokaisen viitekehysten perustavia oletuksia. Se on radikaalia, koska se pyrkii jäljittämään merkityksen tuottamisen ja kuluttamisen erilaisia muotoja inhimillisen signifiikaatioprosessin ja merkityksenantojen aktiiviteetin perustavista juurista käsin.

Tämä projekti on monimutkainen ja siinä tarvitaan kahta strategiaa. Ensiksi viestinnän aikaisempien teorioiden dekonstruktioita, jotka destabilisoivat, repivät juuriltaan ja lopuksi purkaa niiden diskursiivisen tuotannon oletukset ja logiikan. Toiseksi tarvitaan siirtymistä ku-

vainraastamista harrastavan dekonstruktion tuolle puolen. Tämä edellyttää selkeää kohdentamista – joka tapahtuu tutkimuksen objektin täsmentämisen kautta. Kohdentamisen kautta päästään selville siitä, mitä voidaan kyseenalaistaa (ja täten dekonstruoida) ja mitä täytyy edellyttää.

Juuri tämä kaksinkertainen vaatimus määrittelee tämän artikkelin tehtävän. Yritän ensiksi kartoittaa nykyisten teorioittemme pohjana olevan keskeisen ja hallitsevan, viestinnästä käydyn filosofointia koskevan kehityslinjan. Artikkelini ensimmäisessä osassa suoritan viestintäteorioiden erilaisten diskurssiin dekonstruktiivisen luennan. Nämä teoriat on identifioitu ja valikoitu sen pohjalta, mikä on niiden suhde viestinnän perustavaan problematiikkaan.

Tarkoituksena on osoittaa (1) miten nämä teoriat lykkäävät ja siirtävät tuonemmaksi vastaamista keskeiseen kysymykseen, joka sekä muodostaa että on pohjana viestinnän problematiikalle ja (2) miten tämä loputon lykkääminen ja tuonemmaksi siirtäminen on vääjäämättä lähtöisin syvälle juurtuneista viestinnän ja intersubjektivisuuden käsitteiden samaistamisesta.

Hyödyntämällä fenomenologisten filosofien kuten Husserlin (1931, 1960, 1970), Sartren (1956, 1970) ja Heideggerin (1962, 1981) ajatuksia tarkoituksenani on toiseksi artikuloida 'viestinnän fenomenologista ontologiaa', joka kykenee osoittamaan ulospääsyn viestinnän tutkimuksen kenttää tällä hetkellä riivaavista visaisista epistemologisista ja käsitteellisistä ongelmista. Tulen erityisesti väittämään, että inhimillinen olemassaolo maailmassa-olemisena on viestinnällinen struktuuri, ja että juuri tämä struktuuri on se, joka avaa maailman ihmiselle.

Toisessa osassa artikkelia avaan 'viestinnällisyyden' rakenteesta käytävän keskustelun

osoittamalla, miten dekonstruktiivinen analyysi tarjoaa tien ulos siitä neuvottomuuden tilanteesta, johon aikaisemmat viestintäteoriat ovat langenneet. Käyttämällä Sartren 'Kollmannen' käsitettä ja Heideggerin fundamentaaliontologiaa eideettisen fenomenologian harjoittamisen osana tulen esittämään 'viestinnällisyyden' ontologisen reflektioni hyödyntämällä 'suhteen' käsitettä. Haluan osoittaa olemassaolon viestinnällisyyden ja viestinnän eksistentiaalisuuden. Tätä viestinnän eksistentiaalista tulkintaa tukee syvempi 'Olemisen' (Being) 'suhteeseenasettamisen' ('relating') ymmärtäminen.

Lopuksi tarkastelen minkälaisia käytännöllisiä seurauksia tällä viestinnän ontologialla on konkreettisemmalle tutkimukselle.

Viestinnän perustava problematiikka

Identifioidessani viestinnän problematiikkaa strategiani on asettaa 'viestintä' keskelle 'viestintäteorioiksi' kutsuttua teoreettisten diskurssien joukkoa. Tavoitteeni on tehdä selväksi, (1) miten viestinnästä ensin tulee ongelma, (2) miten tämä ongelma muotoillaan näiden teorioiden avulla eksplisiittiseksi kysymyksiksi, ja (3) miten tätä kysymystä koskevat selonteot hyväksytään vastauksiksi. Näin tekemällä haluan tunkeutua teoreettisten esitysten ilmeiseen moninaisuuteen, jotta voisin kartoittaa niiden kysymysten ja vastausten rakenteen ja tuoda esille sen logiikan, joka yhdistää nämä diskurssit kilpaileviksi teorioiksi.

Huolimatta eriävistä muotoiluistaan kaikkien viestintäteorioiden keskeinen kysymys on selvittää, kuinka individualiteetti ylitetään – so. miten yksilöt, jotka erovat biografisilta kokemuksiltaan, kykenevät ymmärtämään toisiaan (Grossberg, 1982b, 1982c)? Kuinka ratkaisemme keskinäiset eromme, yli-

tämme yksityiset ajatuksemme ja teemme subjektiiviset kokemuksemme yhteisiksi? Lyhyesti, miten 'jaettu merkitys' saavutetaan?

Ensi silmäyksellä tämä tuskin voi olla todellinen ongelma, koska mikään ei tunnut varmemmalta ja luonnollisemmalta kuin jokapäiväiset viestinnälliset toimintamme. Itse asiassa elämämme sosiaalisina olentoina on rakentunut jatkuvien viestinnällisten tapahtumien ja toimintojen pohjalle. Tämä on niin luonnollinen tosiasia, että sen itsestäänselvyyttä tuskin koskaan asetetaan kyseenalaiseksi.

Kaikesta huolimatta kysymys siitä, kuinka sosiaalisen viestinnän muodot ovat saavutettavissa, jää jäljelle. Kuten Paul Ricoeur (1976) kirjoittaa: "Eksistentiaaliselle tutkimukselle viestintä on arvoitus, jopa ihme. Miksi? Koska (se)... näyttäytyy keinona ylittää jokaisen ihmisen *perustava yksinäisyys*" (kurs. BC).

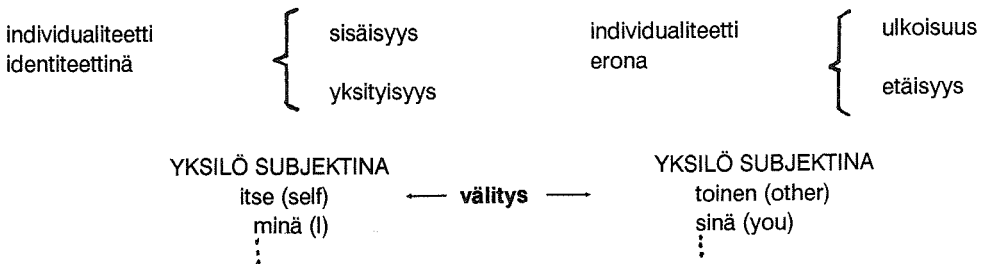
Pohdiskelua vaativa viestinnän arvoitus voidaan nyt esittää seuraavasti. Toisaalta viestintä on mitä ilmeisin tosiasia, jotakin joka ilmenee jatkuvasti arkipäivän olemassaolossamme. Toisaalta se on arvoituksellinen tapahtuma siinä mielessä, että se näyttää olevan vastakkainen intuitiivisen itseymmärryksemme kanssa. Tämän itseymmärryksen mukaan ihmisen yksilöllisyyttä luonnehtii jokin, jonka vain hän voi omistaa ja johon vain hänellä on pääsy — yksityisyys tai ero, joka erottaa yksilöt

toisistaan. Tämä idea intuitiivisesta itseymmärryksestä minuuden henkilökohtaisena ytimenä, muiden saavuttamattomissa olevana keskuksena — mitä Ricoeur kutsuu jokaisen ihmisen 'perustavaksi yksinäisyydeksi' — voidaan jäljittää Descartes'iin. Sen prototyyppinä on kartesiolainen cogito ja sellaisena se on suojeltu kaikkivoivalla arkikäsitteemme mukaisella näkemyksellä itsestämme.

Ylläesitetyn kuvauksen mukaisesti viestintää koskeva teoretisointi operoi kaksoisrekisterissä. Se syntyy toisaalta jokapäiväisten viestintätapahtumien luonnollisuudesta ja varmuudesta ja toisaalta niiden arvoituksellisesta luonteesta, kun alamme niitä tarkemmin pohtia. Vastaavasti jokaisen viestintäteorian päätehtävä on selittää tämä kuilu, konflikti sellaisena kuin se on luonnollisen varmuuden ja reflektiivisen asenteen esiintuoman skeptisismien välillä. Tämän konfliktin ratkaisu käsittää sen selittämisen, miten individualiteetti yksityisyytenä ylitetään. Toisin sanoen, miten solipsismi on voitettavissa.

Kun viestinnän ongelma muotoillaan individualiteetin ylittämiseksi, siitä tulee välittömästi välittämisen ongelma. Se tarkoittaa: jos meillä on kaksi tai useampi subjektiiviset intendentit omaavaa itseensä sulkeutunutta, erakomaista 'monadia', niin minkä täytyy tunkeutua väliin rikkoakseen nämä 'itsesulkeumat'. — Mikä on se, joka avaa niiden sul-

VIESTINNÄN ONGELMA

keumat?

Ja kun tämä tapahtuu, mikä on sen intervention ja avauman luonne, joka muuttaa yksinäisyyden tilan uudeksi kanssaolemisen tilaksi? Hyödyntämällä kahta viestinnän ongelmaa artikuloivaa avaintermiä, nimittäin individualiteettia ja välitystä, ongelman rakenne voidaan esittää seuraavan skeeman muodossa.

On kuitenkin huomattava, että individualiteetti on tässä annettu. Mitä viestinnän ongelmaan tulee, se on primitiivi, itsestäänselvä termi, joka vuorostaan tekee 'välityksen' yksilöiden välillä selitystä vaativaksi ongelmaksi. Koska individualiteettia luonnehditaan yksityisyydeksi, se merkitsee viestimättömyyttä, koska yksityisyys implikoi yksilöiden välillä vallitsevaa eroa ja etäisyyttä. Jotta viestintä voisi tapahtua viestintätilanteessa, yksilöiden välillä vallitseva ero ja etäisyys tulee välittää. Tämä välitys muodostuu yksilön alkuperäisen tilan yksityisenä olentona olemisen muunnoksesta uuteen kanssa-olemisen tilaan, jossa esiviestinnällinen, yksilöllinen olemassaolo ylittyy. Joka tapauksessa välityksestä on kysymys: yksityisyys on välitettävä, jotta omista ilmauksista voi tulla julkisia. Subjektiiiviset mentaaliset tilat on voitava välittää, jotta niistä voisi tulla merkityksen omaavia ja jaettavissa olevia sanomia.

Kuitenkin, jotta tämä välitys voitaisiin tehdä mahdolliseksi, on välttämätöntä tuoda mukaan kolmas, välittävä termi, jonka tehtävänä on varmistaa välityksen tapahtuminen – so. taata yksityisyyden muuntuminen ja yksilöiden välisen etäisyyden eliminoiminen. Kun tämä tapahtuu, alkuperäisen viestintää koskevan kysymyksen tutkimuksessa on otettava käyttöön intersubjektiivisuuden käsite universaaliksi termiksi.

Tämän universaalien välittävän termin käsitteellinen liikekannallepano palvelee 'vastamista' alkuperäiseen kysymykseen, joka koski

sitä; miten individualiteetti ylitetään. Näin se asettaa teoreettisen sulkeuman alkuperäiselle viestinnän arvoitukselle – konfliktille, joka muodostuu luonnollisen asenteen (so. ihmiset viestivät) ja reflektiivisen tutkimuksen (so. solipsismin) välille.

Dekonstruktiiivista intersubjektiivisuuden luentaa

Yllä esitetyn pohjalta on selvää, että viestintää koskeva refleksio kysymyksen muotoilusta teorian rakentamiseen vaatii joukon toisiinsa liittyvien termien rekrytointia ja liikekannallepanoa – sellaisten kuin individualiteetti, välitys ja intersubjektiivisuus. Nämä termit vahvistavat toisiaan tavalla, joka ei ainoastaan mahdollista tiettyjen viestintää koskevien kysymysten esittämistä, vaan myös tuo esiin mahdolliset vastaukset niihin. Toisin sanoen näistä termeistä tulee lailliset oikeudet omaavia merkitsijöitä viestintätutkimuksen diskursiivisen alueen sisällä. Tämä tekee mahdolliseksi teorioiden muodostamisen.

Mutta voimme ihmetellä, mikä tämän nimemomaisen diskursiivisen alueen logiikka on? Mikä tehtävä näillä termeillä on suhteessa muihin sen teoriatalouden sisällä, joka muodostuu kysymyksestä, miten individualiteetti ylitetään? Lyhyesti: minkälaisen diskursiivisen 'kieliopin' viestinnän problematiikka implikoi?

Kuten aikaisemmin tuli jo osoitetuksi, vastaus välittämistä koskevaan kysymykseen edellyttää, että viestintäteorioissa käyttöön on otettava kolmas termi, intersubjektiivisuus. Intersubjektiivisuuden läsnäolo on välttämätöntä, koska sillä on merkittävä tehtävä viestinnän arvoituksen avaamassa kysymysten ja vastausten taloudessa. Sen ratkaiseva tehtävä on juuri välittää eron ja yksityisyyden kautta

määriteltyjä yksilöitä. Välittävänä terminä intersubjektivisuuden läsnäolo jo implikoi vastauksen kysymykseen, miten viestintä on mahdollista.

Kysymys intersubjektivisuudesta sisältää myös oman vastauksensa. Näin siksi, että intersubjektivisuus on mukana teorian tuottamisessa. Tämä tarkoittaa: välittävän tekijän olemassaolo muodostaa problematiikan sisäisen mekanismin, joka automaattisesti vastaa kysymykseen tarjoamalla merkitsijän, jonka ainut tehtävä on silloittaa diskursiivisten syntagmojen kiertokulussa syntynyt kuilu. Intersubjektivisuuden läsnäolo tekee välittävän merkitsijän helposti saatavissaolevaksi ja näin täydentää kyselyn ja vastauksen ympyrän. Viestinnän ongelma tulee selitetyksi, koska yksilön on mahdollista ylittää yksinäisyys intersubjektivisuuden perustalta.

Tämä kolmannen termin tuottaminen problematiikan sisällä tuo esille sen mitä kutsun 'lykkäämisen logiikaksi'. Se on mukana monissa viestinnän kysymyksiä käsittelevissä teoreettisissa tarkasteluissa. 'Lykkäämisen logiikalla' tarkoitan, että tuomalla esittelyyn kolmannen termin viestintäteoria ei todella kykene vastaamaan alkuperäiseen kysymykseen: miten individualiteetti ylitetään? Pikemminkin teoria siirtää tuonemmaksi tähän kysymykseen vastaamisen juuri tuomalla mukaan yhden uuden termin, joka on tässä tapauksessa intersubjektivisuus. Tämän uuden termin tuominen häivyttää kysymyksen, mutta vain sillä ehdolla, että tätä uutta termiä ei kyseenalaisteta.

Problematiikka kiristää meitä asettamasta kyseenalaiseksi tätä uutta termiä lukemalla sen ansioksi välittämisen kyvyn. Juuri tämän ansion avulla alkuperäinen kysymys siirretään, asetetaan uudelleen, tai vielä täsmällisemmin, lykätään. Termien ja käsitteiden poikkeavan levityksen avulla viestinnän on-

gelma mitätöidään juuri sitä kautta, ettei intersubjektivisuutta aseteta kriittiseen tarkasteluun, vaan se ankkuroidaan vakauden pisteeksi tietyn diskursiivisen muodostuman sisällä. Tämä lykkäämisen logiikka ei ole perusteeton sattuma, pikemmin se on väistämätön tulos, joka on sen mahdolliseksi tekevän problematiikan 'syntaksin' ylimääräämä. Tämä lykkäämisen akti täytyy tehdä, koska se rajoittaa problematisoinnin ketjua, joka muuten jatkuisi rekursiivisesti. Jos asetamme välittävän termin samalla tavoin kyseenalaiseksi kuin viestinnän tai jos alistamme viestinnän ja subjektivisuuden samanaikaisesti, meidän on esiteltävä vielä yksi uusi termi ja tämä prosessi voisi jatkua loputtomiin.

Tämän ongelman jälkiseurauksia voidaan löytää kaikkialta yhteiskuntateorioiden kentältä. Valaistakseni, miten tämä logiikka toimii, otan kaksi esimerkkiä. Sosiaalinen rooli ja interaktio ovat sosiologisen teorian peruskäsitteitä. Ne löytyvät melkein jokaisesta sosiologian perusoppikirjasta. Sosiaalinen rooli määritellään tavallisesti käyttäytymisen aspektiksi, normin toteutumaksi, tietyn rakenteen osaksi tai interaktiivisen suhteen systeemin osaksi, jne. Toisaalta interaktion käsite tavallisesti esitellään vertaamalla sitä toimintaan. Sosiaalinen toiminta vuorostaan luonnehditaan tietyn roolin toteutumana.

Lainaan tyyppillisen väittämän: "Symbolisen interaktion mekanismissa perustavaa on roolin ottaminen" (Nisbet, 1970; 45). Nyt voidaan havaita, että näiden termien määritelmät kiertävät ympyrää tehden niiden selittävän validiteetin epäiltäväksi. Tietty käsite määritellään tai sitä selvennetään viittaamalla muihin termeihin, joita vuorostaan valaistaan tai ne saavat merkityksensä samasta käsitteiden ryhmästä. Jos kysymme, miten sosiaalinen interaktio on mahdollinen, vastaus on, koska sosiallisessa elämässä ihmiset ottavat rooleja, jot-

ka ovat intersubjektiivisesti merkityksellisiä kaikille yhteiskunnan jäsenille.

Mutta jos kysymys kohdistetaan sosiaaliin rooliin, huomataan, että se on itse asiassa abstraktio, teoreettinen konstruktio, sosiaalisten interaktiivisten prosessien merkittävä aspekti – so. se täytyy toteuttaa. Edellisessä tapauksessa kysyttäväksemme jää, miten 'roolit' alun alkujaan tulevat sosiaalisesti merkittäviksi? Jälkimmäisessä tapauksessa taas kysymys, miten interaktio voi ylipäättään käynnistyä – olettamatta että subjektit (toimijat) ottavat määrätty roolinsa – jää yhä selittämättä. Täsmälleen samalla tavalla kuin viestinnän ja intersubjektiivisuuden välisessä lykkäämisprosessissa nämä 'sosiaalisen siteyden' erilaiset lajit ovat joutuneet saman liukuvan signifiikaatioprosessin ansaan, jossa yhteisesti määritellyt termit vaihtelevat samanaikaisesti ja täten tyhjentävät radikaalista tarkastelusta.

Toinen esimerkki koskee Jakobsonin (1960) hyvin tunnettua viestintämallia, joka rakentuu kuudesta osasta. Jakobsonin malli tarjoaa analyttisen esityksen siitä, mitä normaalisti pidetään viestintätilanteena. Mallin kuusi ulottuvuutta korostavat sen olennaisia elementtejä ja luettelevat ne funktiot, jotka jokaisella elementillä on tapahtumassa, jossa sanomia vaihdetaan kahden ihmisen välillä. Huolimatta siitä, että malli on valaiseva, se ei kaikesta huolimatta onnistu selittämään, miten sanomia voidaan vaihtaa. Vaikka malli kuvaa viestintäilmiön rakenteen, se ei selitä, miten näin kuvattu ilmiö syntyy: miten 'lähettäjä' tai 'vastaanottaja' on ymmärrettävä? Millaisia subjekteja he ovat? Mikä on heidän suhteensa 'koodiin', 'kontekstiin', jne.? Ovatko he merkityksiä tuottavia itsenäisiä yksilöitä? Vai ovatko he sen viestinnällisen tilanteen, jonka olennaisia osia he ovat, tuottamia tai konstituioimia?

Muun muassa näihin kysymyksiin ei voida

tydyttävästi vastata Jakobsonin kuvauksen pohjalta. Vaikka Jakobsonin diagrammi kyllä selventää, mitä viestintä formaalisesti sisältää, se ei kaikesta huolimatta kykene selittämään, miten intersubjektiivinen ymmärtäminen voidaan saavuttaa sen kuuden osatekijän yhteistoiminnan kautta.

Tarkemmassa tutkimuksessa havaitaan, että välittäviltä tekijöiltä (esim. konteksti, koodi, väline) täytyy jo edellyttää intersubjektiivinen laatu, jotta lähettäjän ja vastaanottajan voidaan sanoa olevan viestinnällisessä suhteessa. Koska intersubjektiviteetti on edellytetty jokaisessa välittävässä komponentissa, viestintä tai pikemminkin sanoman siirto lähteestä toiseen ei ole koskaan ongelma. Niin kauan kuin lähettäjä valitsee oikean kanavan ja käyttää oikeaa koodia, sanoma varmasti saavuttaa ja tulee vastaanottajan dekoodaamaksi. Jos 'koodi' ei olisi luonteeltaan intersubjektiivinen, miten lähettäjä ja vastaanottaja voisivat koodata ja tulkita sanomia? Lisäksi, jos 'konteksti' palvelee potentiaalisesti monimerkityksisen sanoman selventämistä, miten se voi toimia sellaisena, jos lähetettyä sanomaa ei ole jo 'koodattu'? Joka tapauksessa Jakobsonin viestinnän kuvauksesta ei voida koskaan rakentaa viestintäteoriaa. Itse asiassa malli voidaan esittää vain, jos on olemassa jo viestintää koskeva esiyymmärrys informaatiosta siirtona kahden partnerin välillä.

Problematiikkaa, ainakin edellä esitetyissä esimerkeissä, voidaan pitää teoretisoinnin vankilana, käsitteellisenä tilana, joka koteloi teoreettiset siirrot ylimääräytyneen struktuurallisen kokonaisuuden momentteina. Se sallii selittävän syntagman generoimisen ja tuottamisen, mutta tekee sen vain sanattomasti määräämällä kysymyksen etukäteen.

Vastaukset tähän kysymykseen ylläpitävät vain problematiikan tuotantoa ja jättävät avainkäsitteiden esiyymmärryksen kiistämät-

tömäksi. Tähän ongelmaan on erilaisia vastauksia. Sen sijaan, että painiskelisivat loputomiin lykkäämisen ongelman epistemologisten ongelmien kimpussa, ne joita voidaan kutsua 'reflektiivisiksi teoreetikoiksi', siirtävät ongelman pois epistemologiselta tasolta ja sulauttavat sen laajempaan 'metafyysiseen' systeemiin. Näin he kääntävät epistemologisen vaikeuden tutkimuksen objektin kompleksisuuden väistämättömäksi seuraukseksi. Tämä tarkoittaa: keskeisimpien käsitteiden esiyttäminen ilmaistaan eksplisiittisesti ja niille annetaan metafyysinen asema. Meillä ei ole niinkään teoriarakennelman sopimattomuutta, vaan pikemminkin kohteen fundamentaalisen luonteen reflektiivinen ymmärrys.

Monet reflektiiviset yhteiskuntafilosofit huomaavat olevansa pakotettuja tekemään tällaisen metafyysisen siirron. Muun muassa Schutz (1967) käy esimerkistä. Pohdiskelemalla jokapäiväiseen verbaaliin interaktioon liittyviä tulkinnan/ymmärtämisen ongelmia Schutz törmäsi sattumalta itsestäänselvyiden ongelmaan.

Itsestäänselvyys kohoaa sosiaalisen merkitysrakenteen perustalta. Se on sellainen sosiaalisen järjestelmän taso, jossa merkitys intersubjektiviisuutena vastustaa uusia 'reduktiota'; se on perusta, jolla meidän elämisaailmamme jatkuvasti hahmottuu sarjassa konkreettisia merkityksellisiä tilanteita. Schutz (1967, 74) sanoo: "Me olemme tähän asti jatkuvasti käyttäneet hyödyksi itsestäänselvyiden käsitettä. Nyt... me voimme antaa sille hyvin täsmällisen merkityksen. Itsestäänselvyys (das Fraglos-gegeben) on aina kokemuksen erityinen taso, joka esittää itsensä ikäänkuin *se ei tarvitsisi enempiä analyysia* (kurs. BC).

Tässä deskriptiivinen fenomenologia saavuttaa rajansa ja sosiaalinen metafysiikka tulee sen tilalle. Tekemällä metafyysisen sitoumuksen tällaiset reflektiiviset yhteiskunta-

teoreetikot tekevät ratkaisevan eron sen välillä, mitä voidaan asettaa kyseenalaiseksi ja mitä täytyy edellyttää reflektion kohteena.

Mielestäni juuri tässä hengessä Rommetweit (1974, 29-86) tekee seuraavan johtopäätöksen: "*Intersubjektiviisuus täytyy ottaa annettuna, jotta se voidaan saavuttaa*". Intersubjektiviisuus ei enää toimi välittävänä terminä; sen sijaan se luonnehtii yhteiskunnan olemassaolon perustavaa luonnetta, sosiaalisuuden totuutta. Intersubjektiviisuus ei ole enää merkisijänä, joka kelluu minne tahansa, missä diskursiivista sulkeumaa tarvitaan. Nyt se kuvaa "kokemuksen tiettyä tasoa", perustasoa, joka on saavutettu radikaalin reflektion kautta, joka — koska se on luonteeltaan metafyysinen — täytyy ottaa annettuna.

'Informoitu katseemme' (Coward 1983) tekee dekonstruktivisen analyysin mahdolliseksi tekemällä näkymättömän näkyväksi ja tuomalla mukaan viestintäteorioiden avainkäsitteiden kritiikittömän esiyttämisensä kriittisen tutkimuksen kohteeksi. Se myös vaatii ontologista reflektiota viestinnän itsensä käsitteestä. Viestinnän ontologian käsite sellaisenaan ei voi jäädä puhtaan dekonstruktiviseksi. Sen tarkastelussa pitää siirtyä tekstikritiikin tuolle puolen kohti epätasapainoista artikulaatiota koskien sitä, mikä on tähän asti jäänyt piiloon viestinnän reflektiivisessä tai muunlaisessa pohdiskelussa. Yllä esitetyn analyysin ja sen dekonstruktivisen jälkiefektin näkökulmasta voimme kysyä, miten viestintää voidaan lähestyä ontologisesti? Eli miten re-konstruktivinen ajattelu on toteutettavissa?

Viestinnästä ontologisesti

Ehdottamalla, että viestintää voidaan tarkastella ontologisesti, puolustan perustavaa uudelleen orientaatiota tarkasteltaessa viestin-

tää erityisenä ajatusobjektina. Tunnustamalla jonkun esitulkinnallisen ymmärryksen välttämättömyyden tämä uusi lähestymistapa yrittää tuhota käsitteiden vanhan konstaation, problematisoida sen sisäisen logiikan ja muovailla uudelleen nuo käsitteet erilaisten teemojen ja premissien ympärille.

Vaikka tämä ontologinen reflektio ei hylkää eikä vähättele vanhaa problematiikkaa täydellisesti, se kieltäytyy antamasta sille sitä varmuutta ja vakautta, jota se nautti edeltävässä teoreettisessa muodostelmassa. Täten reflektiomme tekee sen omaksi ensiksi tekemällä temaattiseksi sen, mikä on ollut kauan implisiittistä ja kätkettyä ja toiseksi alistamalla viestintää koskevan esiyymmärryksen erityiselle fenomenologiselle tutkimukselle.

Reflektioni etenee kahden askelen kautta. Ensiksi asetan viestinnän uuteen ymmärryksen kontekstiin, joka on olemassaolo, eksistenssi (Heidegger, 1962; Sartre, 1956). Toiseksi lähestyn valikoiden ja eksplikoiden viestinnän ontologista rakennetta viestinnällisten ilmiöiden 'eksistentiaalisen' tulkinnan pohjalta. Kuljen pintatason (so. ontologisen) viestintäinstanssien eksistentiaalisen analyysin kautta niiden perustana olevien (so. ontologisten) rakenteiden osoittamiseen (Heidegger, 1962).

Viestinnän eksistentiaalinen analytiikka

Heideggerin tavoin viestinnän eksistentiaalinen analytiikkamme tulee olla luonteeltaan hermeneuttista ja metodiltaan fenomenologista. Esitän 'dialogia' tai pikemminkin 'tulkinnallista dialektiikkaa' yhteisessä valaistumisen projektissamme olemassaolon ja viestinnän käsitteiden välille. 'Olemassaololla' tarkoitan sitä oleellista rakennetta, joka luon-

nehtii ihmisen jatkuvaa läsnäoloa ajassa ja paikassa 'maailmassa-olona'. Kannustamalla dialogia näiden kahden käsitteen välillä tarkoituksenani on tulkita viestintä maailmassaolon rakenteen manifestaatioksi tai paljastamiseksi.

Viestinnän hermeneuttis-fenomenologinen tutkimus lähtee viestinnällisen kokemuksen välittömästä annettuna olemisesta siirtäen sen kokemuksellisen moninaisuuden vangitakseen uudelleen sen oleelliset ja välttämättömät komponentit. Se ei etene sen enempää induktiivisesti kuin deduktiivisesti, sillä molemmilla metodeilla on taipumusta siirtyä konkreettien ilmiöiden sijasta abstrakteihin konstruktioihin. Pitämällä jatkuvasti viestinnän (välttämätöntä) esiyymmärrystä esillä ja ottamalla sen sekä lähtö- että paluukohtaksi, tämä tulkinta pitää avoinna tutkijan mahdollisuuden muokata ja tulla muokatuksi tulkinnan kohteeksi valitsemansa ilmiön kautta.

Edellä esitetyn individualiteetista lähtevän viestinnän problematiikan vastakohtana eksistentiaalinen analytiikka asettaa aikaisemmat subjektiviteetin käsitteet radikaalisti kyseenalaisiksi. Se tekee oikeutta ihmisen konkreetille olemassaolon ilmaukselle. Olemassaolon eksistentiaalinen ymmärtäminen käsitteää ihmisen uudelleen Da-seiniksi – olennoksi, joka on aina-jo maailmassa ja on se mikä on maailmassa-olonsa ansiosta. Välttämällä Husserlin transkendentiaalisen ansan Heidegger (1962) aloittaa hermeneuttisen matkansa "takaisin asioihin itseensä" kiinnittämällä ensin huomionsa ihmisen *keskimääräiseen jokapäiväisyyteen*.

Jokapäiväisyyteen liittyvän siellä-olon rakenteen analyysin kautta Heideggerin eksistentiaalinen analytiikka suistaa keskukseltaan yhden länsimaisen metafysiikan suosituimmista filosofeemeista – Husserlin transkendentiaalisessa egossa huipentuvan subjek-

tiviteetin käsitteen. Hajottamalla Husserlin yli-intellektualisoidun transkendentiaalisen egon rakenteelliseksi hahmoksi, jossa subjekti ja objekti nousevat yhdessä esiin näennäisesti erillisinä, mutta tosiasiaassa yhtenäisenä kokonaisuutena, Heidegger asettaa ihmiset takaisin heidän arkielämänsä vieraantumattomaan kontekstiin. Tunnustamalla ihmisen ja maailman erottamattomuuden Heideggerin subjektiviteetin hermeneuttinen purkaminen hävittää keinotekoisien objektin ja subjektin dikotomian ja kääntää Husserlin yksinäisen transkendentiaalisen egon historiallisesti konkreetiksi maailmassa-oloksi.

Kuten jo Heideggerin ideansa konkretisointiin käyttämä sanasto implikoi, maailmassa-olo antaa viitteitä siihen suuntaan, että maailma ja ihminen ovat samanaikaisesti konstitutiivisia. Olemassaolon ymmärtäminen maailmassa-olona voidaan siksi tulkita ihmisen ja maailman muodostamana intertekstinä, konstitutiivisena välissä-olemisen rakenteena, joka manifestoi itsensä toisaalta maailmallisen situatioitumisen faktisessa hahmossa ja toisaalta maailman merkityksellisessä toteutumisessa Da-seinin eletyssä kokemuksessa.

Juuri ihmisen maailmassa-oloon ja maailman olemassaolevaksi ihmisen kautta tulemiseen liittyvien termien intertekstuaalisuuden ja interreferenssin kautta saadaan ote viestinnän eksistentiaalisesta merkityksestä. Toisin sanoen viestintä voidaan nyt fenomenologisesti ajatella ja tulkita hermeneuttisesti uudelleen juuri maailman ja ihmisen suhteeksi. Vastaavasti, jotta viestintää voisi ajatella eksistentiaalisesti, se vaatii erityistä huomion kiinnittämistä viestinnän konstitutiiviseen luonteeseen, joka on perustana ihmisen maailmassa ja maailman ihmisen kautta olemiseen. Kysymys on siitä, kuinka ratkaisemme olemassaolon kokoonpanon olemisen viestinnä-

nälliseksi rakenteeksi?

Maailmassa-oleminen on intertekstuaalista siinä mielessä, että jokainen sen rakenteellinen osatekijä välttämättä viittaa muihin ja vaatii niiltä sen omaa oikeaa tunnistamista. Näin siksi, että ilman ihmistä ei olisi maailmaa, mutta samalla kertaa ilman maailmaa ei olisi ihmistäkään. Täten, jos viestintä konstituoituu ihmisen ja maailman intertekstinä, voidaan sanoa, että viestintä on eksistentiaalista ja vastaavasti olemassaolo on viestinnällistä. Olemassaoloa voidaan tarkastella viestinnällisyytenä siinä määrin kun olemassaolo ei näyttäyty minään muuna kuin konstitutiivisten suhteiden rakenteena, joka liittyy ihmisen ja hänen maailmansa ja on perustana jokaisessa lokaalisessa referentissä tämän maailman sisässä.

Ontologisesti Da-sein ja maailma viestivät toisen ollessa osallisena toisen läsnäolossa eletyn-ajan avautumisen sisässä, joka konstituoivat elämisaikojen historiallisen ulottuvuuden olemisen absoluuttisena horisonttina. Tällainen ymmärtäminen antaa väitteelle "ei voi olla viestimättä" radikaalisti uuden merkityksen. Se ei enää merkitse, että kaikki inhimillinen toiminta (sisältäen ei-toiminnan) merkitsee jotakin. Pikemminkin se ilmaisee syvemmän totuuden, sen että juuri ihmisen olemassaolo on minän ja toisen, itsen ja maailman välistä viestintää.

Siinä määrin kuin viestintä on konstitutiivinen rakenne, joka on perustana ihmisen läsnäololle maailmassa Olemisen intertekstuaalisen avautumisen kautta, siitä seuraa, että juuri viestintä määrittää ihmisen ja tekee sen oleellisesti ajallisenä olentona. Tästä tehtävät johtopäätökset ovat kauaskantoisia. Ensiksi se tuo mukanaan viestinnän käsittämisen ympärikäntämisenä siinä merkityksessä, kuten sitä käytetään vanhassa problematiikassa. Sen sijaan, että kysyisi, miten viestintä on mahdol-

lista, käännetty ymmärtäminen tekee selväksi, että viestintä on aina-jo.

Kuten aikaisemmin osoitin, kysymys, miten yksilöllisyys ylitetään, edellyttää, että subjektiivisuutta ei nähdä ongelmaksi. Koska eksistentiaali analytiikka on hävittänyt subjektiiviteetin rakenteelliseksi maailmassa-oloksi ja koska maailmassa-olo voidaan konstruoida viestinnällisenä rakenteena, tästä seuraa että viestintä Da-seinin konstituutioon edeltää subjektiiviteetin konstituutiota. Siinä määrin kun viestintä käsittää maailmassa-olon eksistentiaalisen tilan, siinä määrin se edeltää subjektiiviteetin reflektiivistä konstituutiota, joka 'väärinasetetun konkreettisuuden' (kts. Schrag, 1962) tuloksena aikaisemmin otettiin primitiivisenä ja perustavana.

Ihmisen ja maailman intertekstuaalinen avaaminen manifestoi konstitutiivisen suhteen, joka tuo ihmisen ja maailman läsnäolevaksi kahtena terminä, jotka ovat alituisessa viestinnällisessä suhteessa pikemminkin kuin subjekteina toisiaan vastassa. Tämä viittaa vanhan viestinnän problematiikkaan upotetun käsitteellisen järjestelmän täydelliseen ympärikäntämiseen. Ei ainoastaan subjektin käsitettä täydy siirtää oletetulta paikaltaan ja korvata olemassaolon intertekstuaalisella rakenteella, vaan koko vastakohdan hierarkkinen systeemi – josta subjekti-objekti-dikotomia on tyypillisin ja sitkein – täytyy kääntää ylösalaisin (Derrida, 1981).

Kohti viestinnän ontologiaa

Tämän filosofisen vastakohdan ympärikäntäminen vapauttaa kauan tukahdutettuna olleen viestintämuodon eksistentiaalisen merkityksen sen kartesiolais-husserlilaisesta sulkeumasta. Mutta tällainen kumoaminen ei saa jäädä symboliseksi eleeksi. Ennen kaikkea tarvitaan sen spesifisointia, jota tulen kutsu-

maan viestinnälliseksi a prioriksi. Tämä termi viittaa yllä esitettyyn olemassaolon intertekstuaaliseen rakenteeseen. Spesifioimalla tämän rakenteen tarkoitukseni on siirtyä viestinnän eksistentiaalisen tulkinnan tuolle puolen kohti eksistentiaalisen intertekstin topoksen kartoitusta ja sen olemuksen identifiointia.

Ennen viestinnällisen intertekstin olemuksen identifiointia voidaan lähes kirjaimellisesti kysyä, mistä löytyy olemuksen intertekstuaalisen avautumisen sisällä oleva viestinnällinen a priori. Miten se on suhteessa olemassa-oloa konstituoiiviin momenteihin, jotka on tehty läsnäoleviksi ihmisen ja maailman välillä lakkaamattomalla ja alkuperäisellä viestinnällä?

Peircea (1931-58) ja Sartren myöhempää tuotantoa (1976) seuraten väitän, että viestinnällisellä a priorilla on Kolmannen positio – toisin sanoen se miehittää transkendentiaalisen position suhteessa niihin termeihin, jotka se konstituoii, koska yhtäältä se ei voi olla identtinen minkään sen konstituoidun termin kanssa ja toisaalta se on hierarkkisessa suhteessa noihin konstitutiivisiin termeihin. Asia voidaan sanoa myös toisin.

Viestinnällinen a priori on olemassa toisella tasolla kuin ne termit, jotka ovat läsnä olemisen intertekstuaalisessa havainnollistamisessa. Se edustaa mahdollisuuden ehtoa ja sellaisena sitä ei voida objektivoida, pikemminkin se signifioi kuvauksen ja reflektion rajaa (Apel, 1978). Se on perusta (Grund) termin heideggerilaisessa merkityksessä. Tällä ontologisella perustalla viestinnän ontittiset ilmaukset artikuloivat tilallista ja ajallista monettaan (Heidegger, 1984).

Viestinnällisen a priorin objektivoinnin mahdottomuus tekee välttämättömäksi erottaa kaksi tasoa kartoittamalla viestinnän perustava rakenne. Meidän on kyettävä erotta-

maan perusta pinnasta, ontologinen onttisesta. Koska viestinnällinen a priori on konstituutiivinen ja sijaitsee kuvauksen ja representaation rajalla, se täytyy asettaa ontologiselle tasolle. Käyttämällä viestinnän problematiikan termejä voimme konstruoida seuraavanlaisen diagrammin (ks. kuvio 1).

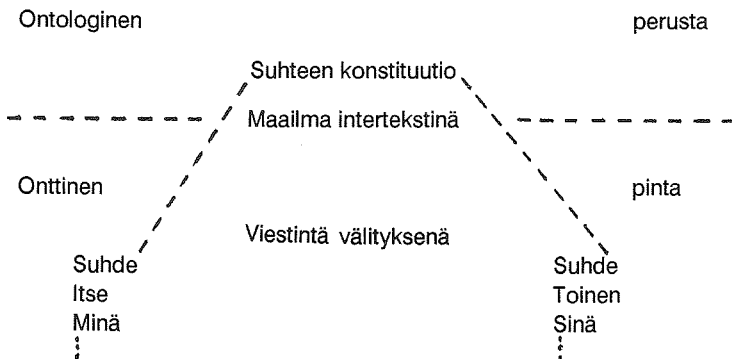
Nyt voimme nähdä, että viestinnän mahdollisuus subjektien välillä tapahtuvana välityksenä viime kädessä perustuu viestinnälliseen a prioriin, joka konstituoi subjektit joko itsinä tai toisina eksistentiaalisen intertekstin sisällä. Ja koska tämä interteksti on aina myös kanssa-olemista-maailmassa, intersubjektivisuus on varmaa. Itse asiassa intersubjektivisuuden välittävänä terminä täytyy löytää ontologinen tukensa viestinnällisestä a priorista. Tämä merkitsee, että kahden subjektin välisen välityksen takaava intersubjektivisuuden käsite ei voi saada välityskykyään itseltään. Pikemminkin se saa sen joltakin, joka avaa intertekstuaalisen läsnäolon kentän ja konstituoii kaiken tällä kentällä.

Kun viestintä ymmärretään välityssuhteeksi, sen kolmitermisen rakenteen toiminta saa määrätyn muodon. Se dualisoi viestinnällisen

a priorin konstituutiivisen luonteen mukaan. Siinä määrin kun viestinnällinen a priori perustaa intersubjektivisuutta, se häivyttää subjektiivisuuden ja objektiivisuuden välisen vastakohtan. Viestinnällisen a priorin periaate sanelee, että se dualisoi samalla kertaa kun se välittää ja vastaavasti se aktualisoi välitystä tuottamalla itse viestintään välittömästi mukaan tuodut termit. Tässä valossa tarkasteltuna viestinnällinen a priori on esimerkiksi todellisuuden subjekti-objekti -representaatiota perustavampaa, se ontologisesti edeltää sitä. Viestinnällisestä a priorista tulee täten olemassaolon a priori – olemassaolo on viestinnällistä maailmassa-oloa.

Kun lähdemme siitä, että olemassaolon rakenne on perustavasti viestinnällinen rakenne ja lisäksi, että tämä rakenne on ankkuroitu viestinnälliseen a prioriin, jolla on Kolmannen transkendentiaalinen asema, voimme kysyä tämän Kolmannen olemusta. Meidän tulee identifioida ne Kolmannessa tiivistyvät 'eideettiset piirteet', joita Merleau-Ponty (1968, 1973) kutsuu 'morfologisiksi olemuksiksi' siten, että tämän kolmitermisen rakenteen formaalinen ymmärtäminen voidaan pa-

VIESTINNÄN A PRIORI

Kuvio 1.

remmin näyttää toteen.

Tätä päämäärää silmällä pitäen seuraan eideettisen fenomenologian periaatetta. Viestinnän kolmitermisen rakenteen elementtejä mielikuvituksessa varioimalla voidaan paljastaa se piirre, johon viestinnällisen a priorin välittävän kyvyn voidaan sanoa perustavan. Jos subjekti-objekti -vastakohta on diskursiivisen representaation tuote, jotakin dualisoivan Kolmannen johdannaista ja sen konstituoi-
maa, tällöin se tulee sulkeistaa eideettisessä analyysissämme. Tämän jälkeen voimme spesifioida sen erityisen viestinnällisen a priorin osan, joka inkarnoimalla dualisoivan Kolmannen, edeltää subjekti-objekti -dikotomiaa ja tuo nämä termit tietynlaiseen vastakohtaiseen läsnäoloon.

Subjektin ja objektin vastakohtaiseen läsnäoloon sisältyy se, että ne on tuotu olemassaoloon kahtena toisiinsa suhteessa olevana terminä tietyn avautumisen sisällä. Tämä avautuminen muodostaa niiden mahdollisen välityksen kentän, joka edeltää niiden määrättyä läsnäoloa vastakkaisuuksina. Mitä jää välityksen tyhjään tilaan, jos sekä subjekti että objekti sulkeistetaan? Mikä on tämän välissä-olevan täsmällinen luonne, ontoksi-tehty paikka eksistentiaalisen havainnollistamisen sisällä? Mitä jää jäljelle jos eideettinen reduktio voidaan kuvata sisäänkirjoituksen tyhjänä tilana, johon on jäänyt dualisoivan Kolmannen jäljet.

Tämä merkitsee, että viestinnällisen a priorin konstituoinen johdettujen termien asemasta me löydämme niiden mahdollisen olemassa-olevaksi-tulemisen kentän. Jos me puramme vielä lisää tätä spatiaalista rakennetta tämä 'sisäänkirjoitettu suunnitelma' ei olekaan mikään muu kuin suhde. Suhdetta ei voida redusoida, koska se säilyttää samuutensa kaikissa tilanteissa. Suhde on se välissä-oleva, se ominaisuus, joka vastustamalla eideettistä reduktiota – ollen täten olemuksellisesti ja

ontologisesti perustavaa – tulee ennen sitä mikä suhteutetaan (relata) sen johdannaista. Suhteet ovat sitä mitä ovat vain sen suhteen kautta, joka tuo ne esiin sinä minä ne näyttävät olevan. Itse asiassa subjekteista ja objekteista suhteina tulee 'rinnakkaisaspektuaalisia' (co-aspectual) piirteitä, jotka voidaan johtaa siitä suhteesta, joka esittää niiden sisäisen suhteen oppositionaalisina korrelaateina.

On tärkeää, että se suhde, joka tässä on eideettisesti paljastettu, ei ole viestinnän kolmitermisen rakenteeseen lisätty termi, jotakin joka on tuotu jostakin muualta, jolla on transkondenssin satunnainen luonne. Tässä identifioitu suhde on 'löydetty' ei 'tehty' tai aksiomaattisesti 'johdettu'. Se ei ole esinemäinen, ei mikään entiteetti. Sen sijaan se luonnehtii mahdollisuuden puhdasta periaatetta, joka perustaa ja kulkee läpi olemassaolon intertekstuaalisen verkoston. Suhde toimii konjunktiona. Derrida (1978, 40) kutsuu sitä 'niveleksi', jonka tehtävä on puhtaasti syntaktinen. Se ei ole mikään olemus, vaan se mikä vetää, kokoaa ja kutoo olemukset yhteen, joka muodostaa maailmantekstimme. Suhteilla ei ole ulkopuolta, mutta myös sen sisäpuoli on tyhjä.

Puhtaasti syntaktisena suhde on olemassa oikean merkityksen alueen ulkopuolella, koska 'mieli' perinteisen filosofisen käsitteellistämisen sisällä – jota Derrida (1976) kutsuu logosentrismiksi – on sisäistetty jossakin diskreetissä entiteetissä, joka lingvistisesti puhuen ottaa pääsääntöisesti kieliopillisen 'substantiivin' paikan. Derridan (1978, 40-41) mukaan "nivelellä ei ole mieltä, koska se ei viittaa kategoremaattisen yksikön avulla mihinkään itsenäiseen yksikköön, substanssiin tai olen-
toon". Koska siltä puuttuu substanssi, se ei voi toimia perustana itsensä nimeämislle. Hyväksyen kieliopin aiheuttaman pulmallisen ti-

lanteen, ehdotan että konstruoin sen gerundina: suhteeseenasettamisena.

Koska suhteeseenasettaminen konnotoi aktiviteettia, prosessia ja tuotantoa, se tavoittaa erinomaisesti viestinnällisen a priorin konstituutivisen ja välittävän luonteen. Suhteeseenasettamisena viestinnällisen a priorin konstituutio tulee kaksinkertaisesti merkitykselliseksi: toisaalta se konstituoiutuu siinä, että se tuottaa suhteuttavat asiat, toisaalta siinä, että se suhteuttaa itsensä itsensä tuottamisessa (autoproduction) muodostaneet suhteuttavat asiat. Tässä valossa viestinnällinen a priori voidaan konstruoida produktiivisena kopulana, konnektiivina, joka yhdistämällä läsnäolon kentällä yhden termin toiseen on konstituoitu relationaalisesti tämän yhdistämisen itsensä kautta.

Siitä huolimatta tämä produktiivinen kopula, suhteeseenasettaminen suhteessa suhteeseenasettamiseen, ei koskaan ilmaise itseään — se ilmenee hiljaisena ja näkymättömänä. Kopula kätkee itsensä aktualisoimalla relationaalisuutensa läsnäolon verkossa. Kopula tuo yhden asian suhteeseen toisen kanssa ja täten konstituoi avautumisen alueen, mutta suhteeseenasettaminen itsessään vetäytyy alueelta, jota se havainnollistaa. Se tulee poissaolevaksi, koska avautumisen alue heti kun se valaistetaan tulee läsnäolevaksi maailmana, jossa mikään (no-thing) ei ole poissa. Suhteeseenasettaminen itsensä kätkemisenä ja läsnäolevaksi tulemisena vain jälkinä tapahtuu ainoastaan strukturoituna poissaolona tai paremmin poissaolevana strukturoitumisena. Suhteeseenasettaminen niin sanoakseni on olemassa ei-missään (no-where). Heidegger (1971, 83) sanoi sen selkeimmin:

"Emme ole siinä asemassa — tai jos olisimme, silloinkin vain niukin naukin — kokemaan puhtaasti sen omilla ehdoilla suhdetta, joka on saavutettavissa kahden esineen, kahden olennon välillä. Kä-

sitämme välittömästi suhteen esineiden puitteissa, jotka tietynä hetkenä ovat suhteessa. Ymmärrämme ainoastaan vähän sitä miten, millä tavoin, millä keinoin ja missä suhde syntyy ja mikä se on tarkasti ottaen suhteena."

Se minkä tietoisuus käsittää jokaisessa tapauksessa on tuotannon efekti, tapaus, joka tapahtuu aina askelen edellä ja joka sen jälkeen asettuu askelen jälkeen — ei-vielä-mutta-jo on yhtä hyvin jo-mutta-ei-vielä. Suhde on itsensä häivyttävää (self-effacing) ja täten sitä ei voi paikantaa — sitä ei voi nähdä mutta se tekee näkemisen mahdolliseksi.

Suhteeseenasettamisen oikea ymmärtäminen vastustaa reifikoitumisen halua. Se vastustaa kaikkien singulaaristen tapausten (esimerkiksi subjektiviteetin) suosimista absoluuttina, sen alistamista toiselle (esimerkiksi toiseksi muuttumiselle [alterity]), koska toinen ei ainoastaan jää redusoimattomaksi vaan on myös absoluuttisen välttämätön etusijalle asetetun termin identiteetin konstituutiossa. Näin siksi, koska suhteeseenasettaminen tunnistaa ja vahvistaa differentiaalisen yhteyden, joka pitää yllä viestinnällistä rikkautta ja tarkkailee eron jälkiä, jotka osoittavat todellisuuden sen totuudessa mahdollisen viestinnän verkkona.

Todellisuudesta tulee mahdollisen viestinnän verkko, koska kaikki olemassaolevat asiat aina-jo ovat suhteessa toisiinsa. Tämän verkon sisällä jokainen termi on immanentisti transkendentti, koska jokainen termi väistämättä haarautuu toiseksi. Juuri tähän jokaiseen singulaariseen olentoon sisältyvässä immanentissa transkendentssissa on löydettävissä viestinnän siemen.

Viestinnän ontologinen totuus on, että kopula asettaa suhteeseen. Sama voidaan ontologisesti sanoa seuraavasti: viestintä tarkoittaa suhteeseenasettamista. Viestintä tarkoittaa suhteen konstituutiota. Suhteeseenasetta-

minen tuo mukanaan aina kaksi termiä. Se paljastaa viestinnällisen eron, jonka viestinnän on sanottu ylittävän tai eliminoivan. Viestintä ei suinkaan vakiinnuta suhdetta tai ilmiöiden suhteessaolemista, vaan se pikemminkin artikuloi uudelleen alkuperäisen suhteessaolemisen, joka vallitsee olentojen kesken ennen kuin niistä tulee mitä ne ovat.

Lopuksi

Idea viestinnästä konstituutiona tuo esille kaksi yleistä periaatetta, jotka ohjaavat käytännöllistä toimintaa tai tutkimusta. Ensiksi, analyysin objekti – mikä tahansa viestinnällinen ilmiö – tulee relativoida. Toiseksi se tulee temporalisoida. Relativointi ja temporalisoiminen pyrkivät murtamaan viestinnällisen ilmiön näennäistä ykseyttä ja homogeneisuutta. Se pyrkii hajottamaan viestinnän sarjaksi toisiinsa suhteessa olevia alatapahtumia, joilla kullakin on erityinen rakenteellinen funktio 'intersubjektiivisuuden arkkitehtuurin' (Rommetweit, 1981) kaikinpuolisessa konstituutiossa.

Vastustamalla 'substansiivista näkemystä', joka tarkastelee viestintää "tilassa liikkuvana materiaalisena substanssina", relationaalinen lähestymistapa korostaa viestinnän rakenteellisia ja funktionaalisia aspekteja (Wilden & Wearland, 1982). Viestinnän tutkimus on yleisemmällä tasolla erilaisten relaatiofunktioiden tai suhteeseenasettamisen muotojen tutkimusta. Suppeammasta näkökulmasta se keskittyy tietystä tilanteesta tapahtuvaan interaktioon, joka avaa toiminnan ja peräkkäisen yhteistoiminnan ja viestinnällisessä suhteessa olevien subjektien välisen reaktion hahmotettavissa olevan (delineable) aikajakson sisällä.

Suhteen keskeisyys antaa viitteitä myös siihen suuntaan, että on syytä siirtyä monologi-

sesta dialogiseen perspektiiviin (Volosinov, 1973). Sen sijaan että huomio kiinnitettäisiin sellaisiin käsitteisiin kuin lähettäjä, vastaanottaja, väline, jne., relationaalinen näkemys painottaa viestinnän poissaolevaa strukturoivaa prosessia, joka on olennaisesti dialoginen ja dialektinen. Se on dialoginen, koska se käsittelee vähintään kaksi termiä, jotka limittyvät toisiinsa Moebiuksen liuskan tavoin. Se on dialektinen, koska limittymisessään viestivät subjektit ylittävät entiset suhteensa maailmaan ja kanssasubjekteihin ja suuntautuvat tulevaisuuteen nykyhetken jatkuvan uudelleenomaksumisen avulla.

Mikä on tärkeää analyysissa ei ole sanomien tuottamisen ja vastaanottamisen sopivuus ja täsmällisyys, vaan pikemminkin eksistentiaalisen suhteen jatkuva dialektinen strukturoituminen, jossa ja jonka kautta sanomat siirtyvät yhdestä suhteutettavasta asiasta (relatum) toiseen. Tämä näkemys tarkastelee rakennepiirteitä – so. sitä vastavuoroisten suhteiden muodostusta, jonka viestintäsubjektit lakkaamatta asettavat kyseenalaiseksi ja josta he käyvät neuvotteluja – ja funktiopiirteitä – so. näin luotujen saavuttamista ja muuntehua – sekä tämän ajassa ja sarjassa tapahtuvan yhteensovittamisen lopputuloksena esiin nousevaa yhteisesti merkityksellisen maailman muodostumista.

Kaikki tämä on asetettava etusijalle ennen diskreettien osatekijöiden tutkimusta – sellaisen kuten lähettäjä, vastaanottaja, koodi – joita tavallisesti käytetään kuvaamaan viestintätapahtumaa. Lyhyesti, huomionarvoista on tapahtuman esiintunkeutuminen, ei tapahtuma itse, muoto ei sisältö erillisinä. Esimerkiksi konkreettissa verbaalissa vaihdossa ei ole kyse aktuaalisista lausumista, vaan kaikinpuolisesta muodonantamisesta viestinnällisille teoille. Se käsittelee moninkertaisia resonansseja tulevaisuuteen ja menneisyyteen päin, se-

kä suhteessa muihin että itseen. Ei ole kyse tietyn lausuman ymmärtämisestä tai oikeasta tulkinnasta, vaan jatkuvasta approksimaatiosta jaetun maailman suuntaan, joka ansaitsee selvittämistä. Näin siksi, että väärinymmärtäminen ja väärä tulkinta eivät ole juuri suhteen konstituutiosta funktionaalisesti ja struktuurallisesti vähemmän operatiivisia kuin ymmärtäminen ja oikea tulkinta.

Edellä esitetty analyysi edustaa yritystä viestinnän ymmärtämiseksi. Se tutkii perusteellisesti ja asettaa kyseenalaiseksi ajattelun ennalta-annetut kategoriat ja seuraa näiden kategorioiden kehitystä niiden alkujuurille. Se näyttää, että viestinnän ilmeinen yksinkertaisuus tai epäproblemaattinen merkitys itse asiassa kätkee tuotetun monimutkaisuuden. Valitsin tämän monimutkaisuuden selvittämisen ontologisen reflektioni kohteeksi. Se paljastaa 'suhteen konstituution', joka on juuri oleellinen viestinnän a priori. Juuri tässä saavutamme todellakin rajan, koska olemme jo aina olleet sillä.

Kirjallisuus

- ALTHUSSER, Louis. *For Marx*. London, New Left Books 1977.
- ALTHUSSER, Louis & BALIBAR, Etienne. *Reading Capital*. London, New Left Books 1970.
- APEL, Karl-Otto. *Towards a Transformation of Philosophy*. London, Routledge & Kegan Paul 1980.
- APEL, Karl-Otto. *Transcendental semiotics and the paradigm of first philosophy*. *Philosophie Exchange* (1978)2:3-32.
- APEL, Karl-Otto. *The a priori of communication and the foundation of the humanities*. *Man and World* (1972)5:3-37.
- BAUDRILLARD, Jean. *For a Critique of the Political Economy of the Sign*. St. Louis, Telos Press 1981.
- COWARD, Rosalind. *Patriarchal Precedents*. London, Routledge & Kegan Paul 1983.
- CULLER, Jonathan. *On Deconstruction*. Ithaca, NY, Cornell University Press 1982.
- DELIA, Jesse G. *Constructivism and the study of human communication*. *Quarterly Journal of Speech* (1976)62:66-83.
- DENZIN, Norman K. *Understanding Emotion*. San Francisco, Jossey-Bass 1984.
- DERRIDA, Jacques. *Positions*. Chicago, University of Chicago Press 1981.
- DERRIDA, Jacques. *Writing and Difference*. Chicago, University of Chicago Press 1978.
- DERRIDA, Jacques. *Of Grammatology*. Baltimore, MD, Johns Hopkins University Press 1976.
- DERRIDA, Jacques. *Speech and Phenomena*. Evanston, IL, Northwestern University Press 1973.
- DULFRENNE, Mikel. *The Notion of the A Priori*. Evanston, IL, Northwestern University Press 1966.
- ECO, Umberto. *Semiotics and the Philosophy of Language*. Bloomington, Indiana University Press 1984.
- FOUCAULT, Michel. *Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings*. New York, Pantheon 1980.
- FOUCAULT, Michel. *The Archaeology of Knowledge and The Discourse on Language*. New York, Pantheon 1972.
- FOUCAULT, Michel. *The Order of Things: An Archaeology of the Human Sciences*. New York, Pantheon 1970.
- GIDDENS, Anthony. *Central Problems in Social Action, Structure and Contradiction in Social Analysis*. Berkeley, CA, University of California Press 1979.
- GROSSBERG, Lawrence. *The ideology of communication*. *Man and World* (1982a)15:83-101.
- GROSSBERG, Lawrence. *Intersubjectivity and the conceptualization of communication*. *Human Studies* (1982b)5:218-235.
- GROSSBERG, Lawrence. *Does communication need intersubjectivity? Toward an immanent philosophy of interpersonal relations*. Teoksessa: BURGOON, M. (ed). *Communication Yearbook*. Vol. 6, pp. 171-205. New Brunswick, NJ, Transaction Books.
- GROSSBERG, Lawrence. *Language and theorizing in the human sciences*. Teoksessa: DENZIN, N. (ed.). *Studies in Symbolic Interaction*. Vol. 2. Greenwich, CT, JAI Press 1979.
- HAWES, Leonard. *Toward a hermeneutic phenomenology of communication*. *Communication Quarterly* (1977)25:30-40.
- HEIDEGGER, Martin. *The Metaphysical Foundations of Logic*. Bloomington, Indiana University Press 1981.
- HEIDEGGER, Martin. *Basic Problems of Phenomenology*. Bloomington, Indiana University Press

- 1982.
- HEIDEGGER, Martin. *On Time and Being*. New York, Harper & Row 1972.
- HEIDEGGER, Martin. *On the Way to Language*. New York, Harper & Row 1971.
- HEIDEGGER, Martin. *Being and Time*. New York, Harper & Row 1962.
- HUSSERL, Edmund. *The Crisis of European Sciences and Transcendental Phenomenology*. Evanston, IL, Northwestern University Press 1970.
- HUSSERL, Edmund. *Cartesian Mediations*. The Hague, Nijhoff 1960.
- HUSSERL, Edmund. *Idea: General Introduction to Pure Phenomenology*. London, Allen & Unwin 19??.
- IHDE, Don. *Experimental Phenomenology*. New York, Putnam 1977.
- JAKOBSON, Roman. *Linguistics and poetics*. Teoksessa: SCHOCK, T.A. (ed.). *Style and Language*. Cambridge, MA, MIT Press 1969.
- KOCKELMANS, Joseph J. *On Heidegger and Language*. Evanston, IL, Northwestern University Press 1972.
- LANIGAN, Richard. *Communication models in philosophy: review and commentary*. Teoksessa: NIMMO, D. (ed.). *Communication Yearbook*, Vol. 3. New Brunswick, NJ, Transaction Books 1979a.
- LANIGAN, Richard. *The phenomenology of human communication*. *Philosophy Today* (1979b)23:3-15.
- MERLEAU-PONTY, Maurice. *The Prose of the World*. Evanston, IL, Northwestern University Press 1978.
- MERLEAU-PONTY, Maurice. *The Visible and the Invisible*. Evanston, IL, Northwestern University Press 1968.
- NISBET, Robert. *Social Bond*. New York, Knopf 1970.
- OWENS, Thomas. *Phenomenology and Intersubjectivity*. The Hague, Nijhoff, 1970.
- PEIRCE, Charles S. *Collected Papers*. 8 vols. Cambridge, MA, Harvard University Press 19??-1958.
- RICOEUR, Paul. *Interpretation Theory*. Fort Worth, TX, Texas Christian University Press 1976.
- RICOEUR, Paul. *The Conflict of Interpretations*. Evanston, IL, Northwestern University Press 1974.
- ROMMETWEIT, Ragnar. *On Message Structure*. New York, Wiley 1974.
- SARTRE, Jean-Paul. *Critique of Dialectical Reason*. London, New Left Books 1976.
- SARTRE, Jean-Paul. *Being and Nothingness*. New York, Philosophy Library 1956.
- SCHRAG, Calvin O. *Experience and Being*. Evanston, IL, Northwestern University Press 1969.
- SCHUTZ, Alfred. *Phenomenology of the Social World*. Evanston, IL, Northwestern University Press 1967.
- SOKOLOWSKI, Robert. *Presence and Absence*. Bloomington, Indiana University press 1978.
- STRASSER, Stephen. *The Ideal of Dialogal Phenomenology*. Pittsburgh, PA, Duquesne University Press 1969.
- VOLOSINOV, V.N. *Marxism and the Philosophy of Language*. New York, Seminar Press 1973.
- WILDER, C. & WEAKLAND, John H. *Rigor and Imagination: Essays from the Legacy of Gregory Bateson*. New York, Praeger 1982.